

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT

Uredništvo in upravlništvo je v Ljubljani, Gradišče štev. 17/I. — Dopis se ne vračajo. — Štev. pri čerkovnem —
Naročnina za ozemlje SHS: letno D 60.—, za pol leta D 30.—, za četrt leta D 15.—, mesečno D 5.—.

Licijska knjižnica,
Ljubljana

— Štev. telefona 552.
Plača in toži se v Ljubljani

LETO V.

LJUBLJANA, dne 27. maja 1922.

ŠTEV. 63.

List stane od 1. marca 1922:

polletno Din. 75.—, t. j. (K 300.—);
polletno Din. 37.50, t. j. (K 150.—);
četrtletno Din. 18.75, t. j. (K 75.—);
mesečno Din. 6.25, t. j. (K 25.—).

Kdo je generalni zastopnik kraljevine SHS v Rimu?

Naš list je objavil v številki z dne 27. aprila 1922 pod naslovom »Naši zastopniki v inozemstvu« dopis, v katerem se žigosa žalostne razmere pri naših zunanjih zastopništvih, ter ugotavlja fakt, da je naš generalni konzul v Rimu italijanski advokat Carlo Scotti, ki odgovarja na dopise pisane v cirilici, v italijanskem jeziku. Narodni poslanec g. A. Brandner, je kmalu potem, kakor piše »Jugoslavija« z dne 23. maja 1922, radi tega interveniral pri konzularnem odseku ministrstva zunanjih zadev, kjer je dognal, da je Italijan Carlo Scotti v Rimu v resnici generalni konzul naše kraljevine, toda ne faktični, marveč samo častni generalni konzul. Narodnemu poslancu g. Brandnerju smo zelo hvaležni, da se je, uvideč važnost zadeve, takoj zavzel za stvar, ter interveniral na pristojnem mestu. Razveselilo nas je dejstvo, da se je vsaj eden naših narodnih poslancev odzval apelu stavljenem v našem dopisu, žal pa moramo reči, da nas ni odgovor gosp. Brandnerja nikakor ne pomirila. Da bo vlada dala tak odgovor, to smo pač že v našem dopisu predvidevali, vsaj smo tam izrecno rekli: »Reklo se bo mogoče, da je to le počastni konzul...« Niti nadpis, niti podpis ne kaže tega. V tem ravno tiči ona pogreška. Italijanskega državljana se ne more imenovati pravim konzulom, imenuje se ga zato častnim konzulom. »Jugoslavija« ugotavlja tudi, da nima Carlo Scotti pravice, da bi izvrševal kakršnekoli konzularne funkcije, razen reprezentativne. Radi verjamemo temu, toda zakaj sprejema signor Scotti dopise, naslovljene na naš generalni konzulat in zakaj jih rešuje? Ali je on pooblaščen, da odpira dopise, naslovljene na naše zunanje zastopništvo? Mi smo v listu izrecno rekli, da niti nadpis, niti podpis na dotičnem dokumentu ne kaže, da bi bil Carlo Scotti samo častni konzul. Podpisuje se kot faktično pravi »generalni konzul« in vsakdo, ki bo dobil dokument v roko, bo gledal na nadpis, podpis in pečat, in ne bo šel brskati po imenikih naših diplomatov, da se prepriča ali je Scotti častni ali faktični konzul. Ako je častni konzul, tedaj je primoran, da pri podpisu, pri štampljkah to tudi označi, in ni v nobenem slučaju upravičen, da odpira dopise, naslovljene na naš generalni konzulat! Ako misli g. narodni poslanec, da moramo biti Scottiju mogoče celo hvaležni, da na vloge, pisane v cirilici sploh odgovarja, se zelo moti. Dotični ljubljanski urad je vposlal vlogo na našega generalnega konzula v Rimu in sme tedaj zahtevati, da mu tudi naše zastopništvo, ako nimamo tam konzulata, ne pa signor Scotti, dá zaproseni odgovor. Ako so podatki iz »Jugoslavije«, da

nima Scotti nobene pravice, da bi izvrševal kakršnekoli konzularne funkcije, točni, kar ne dvomimo, tedaj nima tudi ne pravice odpirati dopise, naslovljene na naš generalni konzulat, še manj na take dopise odgovarjati, kaj še uporabljati tiskovine, štampljke in podpis generalnega konzula. Če pa Carlo Scotti to dela, tedaj je to zloraba, katero bi morala naša vlada takoj preprečiti. Podali smo o tem v našem dopisu natančne podatke in ako se je g. narodni poslanec že toliko potrudil, da je v tej zadevi interveniral, bi se nikakor ne smel zadovoljiti z odgovorom, ki mu ga je dalo ministrstvo zunanjih zadev. Ljubljanski urad, ki se je obrnil na generalni konzulat v Rimu, ve prav dobro, kakšen je delokrog konzulata in kakšen je delokrog poslaništva, nikomur pa ne bo padlo niti od daleč na misel, da se bo v kakršnisbodi zadevi obrnil na častnega konzula. Toliko zdravega razuma ima pri nas vsak tudi še tako neuki človek, kaj še urad. Danes, ko imajo vse, tudi najneznatnejše države v vseh večjih mestih svoje prave, poklicne konzule, bo pač vsakdo z gotovostjo računal s tem, da ima tudi Jugoslavija vsaj v Rimu svojega poklicnega konzula in se bo v zadevah, ki spadajo v kompetenco konzulata obrnil na njega. Naša vlada oziroma naše poslaništvo (ako ni tudi to samo »častno«), bi moralo pač za to skrbeti, da se dopisi, naslovljeni na generalni konzulat ali sploh na kako zastopništvo SHS v Rimu, vročajo poslaništvu. Toda tega ne storita, ampak gledata mirno, kako opravlja Carlo Scotti, funkcije generalnega konzula SHS, ker bi mu sicer prepovedala uporabljati tiskovine, štampljke in podpis »generalnega konzula SHS«. Poznamo častne konzule drugih držav, toda nihče ne bo skrival, da je njegov naslov samo »častnega« značaja, in vsakdo bo to pred svojim naslovom, ako se že poslužuje naslova »generalnega konzula« izrecno navedel, da je samo »častni«, osobito bo to storil v tiskovinah, vsaj se od takega človeka pač sme pričakovati, da pozna tudi določila kazenskega zakona.

Radi verujemo, da signor Scotti ne prejema od naše države nikakega honorarja. Čudno se nam samo zdi, da si naroča na lasten račun tiskovine, opremljene z nadpisom našega konzulata, ravnotako štampljke, ter da rešuje iz gole uljudnosti spise, kajti to bi bil prvi Italijan, ki dela Jugoslaviji usluge brezplačno. Ako bo izvrševal službo generalnega konzula še nadalje iz same ljubezni do Jugoslovancev brezplačno, potem smemo pač pričakovati, da se ga bo kmalu imenovalo tudi še našim »častnim« poslanikom v Rimu!

K sklepu genovske konference.

Konferenca v Genovi je že končana. Sklenila se je tako mogoče zanimivejša konferenca, kar jih pozna svetovna zgodovina, toda uspeha ni imela niti najmanjšega. Borba za princip restavracije evropskih gospodarskih razmer, katero bi se moralo na konferenci dovesti do konca, je ostala neodločena.

Kaj je bila najvažnejša naloga Genove? Konferenca bi imela razrešiti tri glavna vprašanja: likvidacija računov, katere je zapustila svetovna vojna, vzpostavitev mednarodnega trgovinskega prometa in zagotavljanje mira v bodočnosti. O teh vprašanjih se je razpravljalo v različnih komisijah in podkomisijah, toda konkretnih rezultatov ni mogoče zabeležiti nikjer.

Da dobimo skromen upogled v delovanje konference, si moramo pogledati poročilo gospodarske komisije, ki je bila najvažnejša, mogoče tudi najagilnejša cele konference.

Poročilo gospodarske komisije je zelo obširno, ter obsega 23 členov. Prvi trije členi se bavijo s vprašanjem carin, tarif ter uvoznih in izvoznih prepovedi. Postavi se princip, naj bi spremembe mej, katero je povzročila mirovna pogodba, v čim manjši meri omejila svobodo trgovine in priporoča se posameznim državam, da sklepajo medsebojne dogovore slično kakor v Portorože. Izvoz in uvoz se naj ne omejuje potom prepovedi. Vse carinske in druge pristojbinske postavke se naj razglasijo, da se ž njimi spozna vse trgovstvo. Carine in tarife se naj fiksirajo za čim daljše roke in se naj le redko v primerih skrajne potrebe spremenijo. Države imajo pravico, da svobodno razpolagajo s svojimi naravnimi zakladi. Države, ki nimajo zadostnih sirovin na razpolago, smejo izdajati izvozne prepovedi. Ako ima pa kaka država več sirovin na razpolago, nego jih rabi za lastno industrijo, je želeto, da se industrijam sosednih držav glede teh surovin ne delajo težkoče. Vsa ta načela naj bi se čimprej uveljavila.

V petem členu se določa, da za uporabo uvozne prepovedi ne sme biti merodajno, pod katero zastavo plove ladja, na kateri se nahaja blago, ali kake narodnosti je lastnik ladje. V členu šest se principijelno ugotovi, da imajo uvozne in izvozne prepovedi, in naj bi bile še tako potrebne, zelo težke posledice za razvoj svetovne trgovine; ne glede na to pa določa sedmi člen poročila izjeme za primere, kjer gre za vitalne interese naroda, za interese higijene ali morale. Vsekakor določa tukaj člen osem, da so take prepovedi javne, da se vsaka tozadevna izjema razglasi. Člen devet se sklicuje na sklepe lige narodov in priporoča vzpostavitev trgovskih odnošajev na podlagi trgovinskih pogodb, ki naj bi slonele na popolni vzajemnosti in ki bi do skrajnosti uporabljale klavzule največje ugodnosti. V sledečih členih nalaga gospodarski odsek lige narodov nekaj zelo važnih nalog, med drugim, naj bi se takoj sklicalo anketo, ki bi se bavila s vprašanjem dumpinga, ter naj bi liga v sporazumu z mednarodnimi gospodarskimi organizacijami izvršila določila iz členov dve do osem. Člen trinajst priporočja, naj bi vse vlade takoj obvestile ligo narodov o vsaki eventuelni spremembi carinskih tarifov, ter izvoznih in uvoznih prepovedi.

Dva obširna člena, petnajsti in šestnajsti, se bavita s vprašanjem o tretiranju inozemskih trgovcev. Osebe in družbe, ki izvršujejo kate-risibodi obrt ali ki trgujejo v inozemstvu se naj v izvrševanju teh po-

slov ne ovira z nalaganjem posebnih pristojbin, ki niso določene tudi za lastne državljane. Izjeme so dovoljene le z ozirom na javne interese; pri čemer pa ne sme igrati narodnost nobene vloge; pri teh izjemah se naj ravna z vsemi inozemci enako. Take davščine ali takse se sme nalagati samo na oni del premoženja inozemca ali inozemske družbe, ki se faktično nahaja v državi, katera pobira te davščine. V členu šestnajstem želi komisija, naj bi vse države v čim obširnejši meri izvršile sklepe konference, ki se je vršila oktobra 1920 glede potnih listov. Kot najnujnejše se priporočajo sledeče mere: odpravo vseh težkoč pri vidiranju potnih listov, podaljšanje roka vizuma na 1 leto, ter znižanje taks za vizume na največ 1 zlati frank za tranzitne vizume, ki se naj dajo brez vsakih formalnosti. Člena sedemnajsti in osemnajsti se bavita z zaščito industrijske in literarne svojine. Priporočja se vsem državam, da se pridružijo sklepom konvencije v Parizu iz leta 1921 o zaščiti industrijske svojine in določilom konvencije v Bernu o zaščiti avtorskega prava literatov in umetnikov, da se pa že med tem izdajo takoj provizorična tozadevna določila. Naslednja dva člena se bavita z vprašanji poljedelstva, ter izražata željo, da vsi merodajni faktorji obrnejo posebno pažnjo delovanju mednarodnega poljedelskega instituta. Konec dokumenta, to je člen 21 in 23 sta posvečena delavskemu vprašanju. Povdarja se na najbolj svečani način o važnosti, katero ima intenzivno delo za restavracijo Evrope. Vsaka država naj skuša po svoji moči in na način, ki se ji zdi najbolj pripraven, rešiti vprašanje brezposelnosti. Opozarja se na predpriprave za mednarodno delavsko konferenco. Brezposelnost je združena s padanjem konsumne moči mas. Zato se priporočja, da vsaka država skrbi za to, da se število brezposelnih zmanjša in to potom razpisa javnih del; izvršijo se naj takoj vsa za javnost koristna dela; države naj sporazumno sklenejo vsa določila glede izseljevanja in vpotovanja delavcev.

Rezultati gospodarske komisije, ki je igrala, kakor že rečeno na genovski konferenci med vsemi komisijami najvažnejšo vlogo, nam dajo najlepši dokaz o tem, kako se je tam delovalo. Povsod imamo le priporočila, povsod so izražene le želje, katere bodo posamezne vlade jedva li upoštevale, konkretnih, neposrednih rezultatov pa konferenca ni imela.

Edini uspeh konference je ta, da so se zbrali prvikrat po vojni zastopniki zmagovalcev in zmaganih pri isti mizi, da se je na svetovni konferenci prvikrat upalo razpravljati o ruskem vprašanju. Da pa ni prišlo do pozitivnih rezultatov, ni krivda niti ene, niti druge strani. Bolezen, ki muči gospodarski organizem Evrope je pretežka, da bi se dala ozdraviti kar čez noč in samo optimisti mislijo, da bo mogoče rešiti gospodarske probleme, ki so spravili cel svet v zagato, pri zeleni mizi. Kakor ima vsak razvoj svojo od zgodovine začetno pot, gotove faze, katerim se ne da izogniti, tako se tudi sedanji tok dogodiljaev ne da ustaviti umetno, ampak treba je počakati, da pride naravnim potom sam v svojo strugo.

Trgovina z Levanto.

Trgovina na Iztoku, v Levanti se vrši v formah, ki se znatno razločujejo od onih, v katerih se giblje trgovina v zapadnoevropskih deželah. — Angleži, Francozi in Amerikanci so spočetka, ko so začeli izvažati v Levanto, prezirali stare običaje, niso se hoteli prilagoditi starim podedovanim oblikam iztočne trgovine, ter so hoteli vsiliti tudi tam moderne forme trgovine. Toda ves njih trud je bil brezuspešen in od tedaj so se prilagodili domačim trgovskim šegam, posebno ko so videli, kakšne uspehe je imela nemška trgovina ravno s tem, da se je takoj prilagodila razmeram domačega trga.

Kakor je znano, je Turška izrecno poljedelska država, industrija prospera tam le v nekaterih večjih mestih, na obali morja. V vsaki vasi nahajamo po enega ali dva »bakala« (branjevca), ki zalagata prebivalce z vsem, kar jim je, razen pridelkov lastnega gospodarstva, potrebno. Pri bakalu dobi konsument jestvine, manufakturno blago, železnino, orodje, sploh vse, kar potrebuje. Bakali so ob enem tudi bankirji, trgovci z živino in žitom, v kratkem, oni imajo običajno celo vas v svoji oblasti.

V večjih mestih so trgovci že razdeljeni v različne panoge, tam najdemo posebej trgovce z orožjem, posebej trgovce s kolonialnim blagom, manufakturne, trgovce z železjem itd. Trgovci ene in iste vrste se pa navadno naselijo skupno v istem delu mesta (v čaršijah ali bazarih) in tako najdemo ulice, kjer se prodaja samo čevljarke izdelke, druge z izključno manufakturnimi trgovinami i. d. Kupovalci niso tedaj navezani na enega prodajalca, ampak najdejo takoj zraven drugega prodajalca, ki jim nudi blago iste vrste, kjer bodo mogoče našli to ali ono, kar so pri prvem zaman iskali. Trgovci sami pa dobavljajo blago v državi s tem, da osebno kupujejo pri grosistih v bližnjem večjem mestu, ponajveč v Carigradu, Smirni ali Beirutu, in najdejo tam vse potrebno blago. Navadno gredo samo dvakrat v letu na tako potovanje v svrhu nakupa: začetkom spomladi, da si nabavijo poletno blago in začetkom jeseni za nakup zimskega blaga. V tem času morajo biti grosisti preskrbljeni z vsem zaželenim blagom, blago, ki dospe tja pozneje, ostane v skladišču do prihodnje sezone.

Grosisti morajo nuditi veliko izbiro. Grosisti sami pa dobavljajo blago ali iz skladišč, katere imajo tam večje tvrdke n. pr. iz Manchesterja in New Yorka, ali pa potujejo sami v Evropo, da se morejo osebno pogajati s producenti, ali pa sklepajo posle z zastopniki evropskih tovarn, kakor je pač ponajveč v navadi.

Orientalni trgovec ne kupi nikdar na vzorec, ampak si hoče blago sam izbrati. Pri manufakturnem blagu hoče videti, kako se nabirajo gu-

be, kako pade blago, kakšen je učinek barv, vse to lanko presoja samo, če ima celi kos pred seboj. Zato gre sam k grosistu. Različni trgovci iz Carigrada so hoteli prihraniti svojim odjemalcem trudapolno pot k njim v centralo, ter so zato poslali na deželo svoje potnike z zbirko vzorcev, toda potniki so se vračali domov, ne da bi dosegli posebnih rezultatov. Grosisti, ki nočejo potovati v Evropo, so primorani kupovati na vzorce, pri tem zahtevajo zelo velike vzorce, posebno pri manufakturi in ko dospe blago, čestokrat ugovarjajo da pošiljatev ne odgovarja vzorcem.

Evropski trgovci imajo tedaj dve poti za razpečanje svojega blaga v Levanti: prvič potom prodaje tamkajšnjim domačim grosistom, drugič pa potom prodaje neposredno konsumentom in to s tem, da si ustanovijo tam lastna središča. Prvega načina razpečavanja se poslužuje večina evropskih tovarnarjev. Vsak evropski izvoznik, ki hoče trgovati z Levanto, mora imeti v Carigradu, Smirni ali Beirutu izvrstnega in zanesljivega komisijonarja, ki je v stalni, neposredni zvezi z domačimi grosisti, od katerih sprejema naročila. S komisijonsko trgovino so se spočetka bavili samo inozemski trgovci, ki so po dolgem prebivanju v tistih krajih, upoznali dobro pogoje in razmere trga. Pozneje so prevzeli komisijonske posle tudi domačini. Evropski tovarnarji so dali seveda prednost evropskim komisijonarjem, ker so le-ti več zaupali in ker niso ti spadali pod podsodnost tujih oblastij. Komisijonarji predložijo grosistu vzorce tovarn, sklepajo z njimi naročila, nadzorujejo kreditne razmere dolžnika, pomagajo tudi pri vterjavanju prodajne cene, skratka, komisijonar zastopa v vsakem oziru interese tovarnarja. Komisijonar je pa navadno sklepal posle razen z domačimi grosisti, tudi še z domačimi velekonsumenti, kakor z železnicami, tovarnami in z vlado. Pred in med vojno so igranje v Levanti državne dobave veliko vlogo, kar pa ni predvidevati za bodočnost.

Za evropskega tovarnarja, ki dobavlja s posredništvom svojega komisijonarja domačemu grosistu, bo pač koristnejše, da izključi posredništvo grosistu, ter da dobavlja on sam konsumentu direktno. Ta način razpečavanja blaga se je že pred časom uvedlo in pričakovati je, da se bo v bodoče še razširil. V Carigradu, Smirni in Beirutu smo nahajali že dolgo pred vojno več evropskih skladišč, ki so prav dobro vspevala. Znan je bil n. pr. v Carigradu »Etablissements Orosdi-Back«, francoska deln. družba, ki je imela podružnice v več mestih, nadalje je bilo dobro znano skladišče »Au bon Marché«, tudi francoska družba, ter »nemški bazar«, last nemške tvrdke. V teh skladiščih je bilo na razpolago najrazličnejše blago, in orientalcem posebej zelo radi velika skladišča, kjer se mudijo po cele dneve.

V začetku vojne so hoteli nekateri češki proizvajalci steklenega blaga ustanoviti v Carigradu veliko skladišče za lastne izdelke, ki so v to svrhu že osnovali skupno s turškimi trgovci delniško družbo, toda poznejši vojni dogodki so izvedbe tega načrta onemogočili. Tudi Amerikanci so takoj, ko so začeli trgovati z Levanto, uvideli, da ima ustanovitev skladišč najboljše izgleda za bodočnost, in so že pričeli z ustanovitvijo skladišč po vseh večjih mestih, toda vojna je izvršitev tega dela preprečila. Skladišča za železo v najrazličnejših oblikah so ustanovili armenski in grški veletrgovci.

Da se pa takemu skladišču garantira uspeh, je neobhodno potrebno, da se ji previdi najbogatejše tako, da morejo odjemalci najti v njem vse, kar iščejo. Skladišča morajo biti v spretnih rokah, v rokah ljudi, ki poznajo dobro domače tržišče, ki poznajo šege ljudstva, ki poznajo potrebe konsumentov. Mnogo uspeha obetajo danes skladišča z vsemi vrstami strojev in orodja. Brez dvoma bi tudi najlepše uspevala danes v Levanti skladišča, ki bi nudila konsumentom kemikalije, posebno pa barve in lekarniške preparate!

O obrtniškem naraščanju.

O obrtniškem naraščanju.

Šolski odbor obrtnih nadaljevalnih šol v Ljubljani je razposlal na obrtne zadrage sledečo okrožnico:

Tekom šolskega leta 1921/1922 je bil obisk vajencev izredno slab. Večina vajencev se izgovarja, da jim učni gospodarji ne dajo časa, da bi šli v šolo, nego jih uporabljajo za delo; tudi šolski voditelji obrtnih nadaljevalnih šol so prepričani, da nekateri učni gospodarji odtegujejo vajence šolskemu pouku. Izrabljajo jih namesto pomočnikov ali se za šolo ne brigajo.

Zadruga se zato je nujno opozarja na predpise obrtnega reda glede šolanja obrtnih vajencev, zlasti na §§ 75a, 98 (4), 99b (3) in (5), 100, 133 in 133a. V smislu § 99b je treba vajencem, ki po lastni krivdi niso dosegli zadostnega učnega uspeha ali so bili disciplinarno začasno izključeni, učno dobo podaljšati. Vajenec, ki zaradi mnogih šolskih zamud in nezadostnega šolskega znanja, nima izpričevala ali odhodnice, torej nikakor ne more biti vajenstva oproščen ter ne sme postati pomočnik.

V interesu napredka in razvoja naše obrti je, da zadruga z vso silo deluje na to, da vajenci redno in točno obiskujejo obrtne nadaljevalne šole. Tekom vojne je bilo šolanje sila otežkočeno ter so bili učni uspehi zaradi raznih ovir in vznemirjanj slabši, kakor so bili v mirni dobi. Vajence je torej treba prisiliti, da si vsaj še v obrtnih nadaljevalnih šolah

osvojé nekaj znanja, ki jim je za življenje in obetovanje nujno potrebno.

Šolski odbor mora obžalovati, da nekateri učni gospodarji ne le ne vrše prevzete dolžnosti kot nadziralci vedenja in učenja vajencev, nego jih celo sami odtežajo šolskemu pouku. Zato se na vseh obrtnih nadaljevalnih šolah uvedejo znova kontrolne knjižice, katere naj učni gospodarji najstrožje upoštevajo in vselej sproti podpisujejo. — Kontrolne knjižice morajo plačati učni gospodarji, ker je knjižica nam v korist in ostane njihova last.

Proti učnim gospodarjem, ki svojih dolžnosti ne vrše, bo postopala obrtna oblast po predpisih obrtnega reda.

Končno se zadruga naproša, da — kakor druge zadrage — prispeva iz svojih sredstev primerno vsoto za vzdrževanje obrtnih-nadaljeval. šol. Proračun izkazuje še vedno 100.000 K nepokrite potreščine. Šolski odbor je prisiljen, se obrniti ponovno na obrtne zadrage, ki so na teh šolah najbolj interesirane. Odziv zadrug je bil doslej tako malenkosten, da znašajo vsi prispevki zadrug skupaj jedva 20.000 kron, medtem ko znaša skupna potreščina 430.000 kron na leto.

Zadruga blagovoli torej nakazati šolskemu odboru čim večji prispevek, da bo možno vzdrževati obrtne nadaljevalne šole.

Fr. Zelenik.

Pomen morja.

Morje ni samo veličansko, morje je tudi važen činitelj v gospodarskem in trgovskem življenju države, ono dviga njen ugled, vpliv in moč, morje donša velike koristi tistemu, ki ga ima in ga zna tudi izkoristiti.

Morje je najboljša in najcenejša prometna cesta, za katero ni nobenih vzdrževalnih stroškov. Promet po morju ni navezan na tračnice, postaje in izogibalnice, po morju vozi brodar neovirano na vse kraje in vse smeri po potrebi in po pravilih pomorske plovbe.

Naše je morje od Soče do Bojane. Veliki zavezniki so nas sicer oropali naše obale od Soče do Reke, se zajedli v dalmatinsko obrežje, ali ostalo nam je vseeno še nad 600 km najboljšega obrežja od Rečice do Bojane, ostali so nam najboljši pomorščaki, ki služijo v vseh mornaricah vseh narodov celega sveta. Tudi tako okrnjena posest morja je ogromna glavica v naših rokah, ali donasala nam bo obile obresti le, če jo bomo znali porabljati.

Koristi od morja bomo imeli tedaj, kadar bo poznal ves narod pomen morja.

Avstrija je imela v svoji lasti naše jugoslovansko morje. Ali dunajski nemški birokratje niso znali ceniti morja, ki je imelo še napako, da je bilo jugoslovansko. Zato pa so malo storili za naš Trst, Reko, naša

Podlistek.

M. Savič:

Naša Industrija in obrt.

(12. nadaljevanje.)

6. Pridelovanje bombaža v južni Srbiji.

Pri nas se prideluje bombaž za domačo potrebo v tikveškem in bregalniškem okrožju in se ga nekoliko (okrog 20—30.000 kg izvaža v Solun, kjer se ga egrenira. Vrsta tega bombaža je kratkovlaknata in daje slabši rezultat pri vlaknu — okrog 150 dinarjev na hektar v letu 1903, ker je bil sejan brez gnojenja in namakanja.

V Algiru, kjer se gnoji posebno s superfosfatom in sicer 1000 kg na hektar in kjer se je izbrala vrsta egiptskega bombaža »Mit-Affi«, ki je znana pod znakom »asil« in kjer se je namakalo 5 do 6 krat in sicer vselej 1000 kubičnih metrov vode na hektar, je znašal mirodobni dohodek 500 dinarjev po odbitku vseh stroškov.

Drugače se je z egiptskim semenom »Mit-Affi« dosegel čisti dohodek 200—300 dinarjev na nemakanih tleh. V pokrajini Buona (Algir) znaša čisti dohodek 350—400 dinarjev na hektar, na domeni Habra pa znaša 650 dinarjev na hektar na nemakanih tleh.

Tudi pri nas trdijo v okolici Djevdjelije kmetje in trgovci, da bi se dalo doseči, ako bi se zemljo namakalo in gnojilo, mnogo večji dohodek in zato bi bilo treba razmišljati o tem, kako bi se dalo omogočiti namakanje in gnojenje z umetnimi gnojili.

Istočasno bi bilo tudi pri nas potreba poskusiti s sejanjem egiptovske vrste, katere seme bi se moralo še letos prinesiti iz Egipta in ga poskropiti z žveplenim ogljikom, da bi ga razne žuželke in škodljivci ne inficirali, ker je enkrat zanesene in se kaže težko izkoreniniti ter povzroča ogromne škode.

Da bi se mogla v navedenih okrožjih uvesti kultura bombaža, bi bilo treba osnovati poljedelsko postajo s šolo v Djevdjeliji za južne kraje, ki bi se razen gojitve svilnih

kultur bavila tudi z vrtnarstvom za zelenjavo in cvetličarstvo, s sadjarstvom za južne kraje, kakor tudi s kulturo bombaža, sezama, maka, janeža in podobnega. Ta šola bi morala imeti tudi malo napravo za egreniranje bombaža, to je za odvajanje vlakna od semenik. Ista šola bi lahko izvršila poizkuse z našimi in inozemskimi bombaževimi vrstami semena, namakanja in gnojenja.

Mogoče bi se dalo najti Srba ali Hrvata, strokovnjaka iz Egipta ali južnega dela severne Amerike, ki bi vodil vsa dela uvajanja bombažne kulture v naših južnih krajih. Ako bi se ne našel naš državljan, našlo bi se lahko kakega Grka ali našega Cincara, ki so se pečali s takimi posli v Egiptu in katerega bi se do delilo okrožnemu ekonomu za uvajanje te kulture.

Za namakanje bombaževih polj imamo v Rusiji ing. Milana Nikolića, doma iz Kragujevca, ki je vršil te posle na račun Rusije v Turkestanu.

Kar je pa že sedaj sigurno je: 1. da daje gnojenje s superfosfatom izvrstne rezultate in bi bilo treba že sedaj nabaviti superfosfat in ga raz-

deliti pridelovalcem bombaža, dokler se ne uvede namakanje; 2. da namakanje daje dvojni pridelek in bi bilo za to treba proučiti vprašanje namakanja ravnin, kakor so Djevdjelska in Dojranska in tudi takoj vpeljati namakanje, kar bi prišlo tudi drugim tamošnjim kulturam v prid.

Evropski svet se trudi, da bi se gospodarsko emancipiral od severne Amerike. Tako uvaža Rusija kulture in namakanja na Kavkazu in v Turkestanu; Nemčija, Anglija in Francija pa v svojih afrikanških kolonijah. Za nas bi bilo jako velike važnosti, da pridelamo za prvo dobo vsaj toliko bombaža, da bi se lahko izdelovale pamuklije (jopice) in odeje ter da bi se pokrila potreba bombaža za brezdimni smodnik in da bi se vse obstoječe predilnice alimentiralo z našim bombažom.

V ta namen bi bilo treba, da kmetijsko ministrstvo še letos nabavi seme in superfosfat in da ga razdeli ter prične energično propagirati sejanje bombaža v onih krajih, ki se dajo namakati, kakor tudi da prouči vprašanje o namakanju.

dalmatinska pristanišča in mornarstvo.

Nasprotno pa je Nemčija znala vcepiti nemškemu narodu zavest in prepričanje, da leži bodočnost Nemčije, nemškega naroda in nemškega gospodarstva na morju, Nemčije je znala pridobiti vse sloje nemškega naroda za svojo pomorsko politiko, zato je pa nemški narod toliko žrtvoval za mornarico. Vsak Nemec, tudi najoddaljenejši od morja, je poznal pomen morja, zato je pa tudi vsak Nemec bil ponosen ne nemško mornarico.

V Nemčiji je vse budilo zanimanje naroda za morje. Vse je bilo na delu, vladni, industrijski, trgovski, obrtni in drugi krogi. Posluževali so se vseh mogočih pripomočkov, ter imeli so polni uspeh. Nemška mornarica se je naglo razvijala. Nemčija je gradila največje in najpopolnejše brode, sodelovali so najboljši strokovnjaki in nemška tehnika je dosegla neverjetno višino. Kadar je zdrčal kak pomorski orjak iz lesenih opor brodogradilišča na morsko gladino, je bilo to slavlje celega nemškega naroda.

Zmagovalci so uničili ali si razdelili nemško brodovje, ali Nemci so zopet začeli z vsemi močmi graditi novo brodovje.

Predočimo si prizadevanje posestrime Češkoslovaške ali celo neznanne Avstrije, da bi si priborili svobodno porabo kakkega pristanišča. Češko časopisje povdarja potrebo lastne mornarice!

Mi smo posestniki morja, smo na obrežju doma, pa se tako malo zanimamo za morje in brodarstvo. Odpravimo ta nedostatek, saj nas življenje sili, da si iščemo dohodkov od morja.

Vsa inteligenca, ves narod mora poznati pomen morja za našo državo in naše gospodarstvo. Morje mora zavzemati važno mesto v naši gospodarski in politični vzgoji!

Že ljudska šola mora začeti vcepiti malim jugoslovanskim srcem ljubezen, ne samo do domovine, nego tudi do našega morja. Že čitanke za ljudsko šolo morajo vsebovati primerno čtivo o morju in brodarstvu, sličice iz zgodovine našega mornarstva, saj imamo tudi tako zgodovino, in sicer slovenska, je hrvatska, pa je vseeno tudi naša.

Predlanska razstava Radiše v Zagrebu je imela pomorski oddelek, kjer smo videli navduševalne dokaze delovanja, razvoja in lepe preteklosti našega mornarstva, stare tradicije, dokaze in priznanja, da so jugoslovanski mornarji, v tuji službi, na vseh morjih in v vseh časih častno vozili svojo zastavo.

Koliko ponosnejše se bo vila zastava na brodirh svobodne domovine!

Kakšnega pomena je morje za našo državo in naše gospodarstvo, posebno pa za našo trgovino, nam dokazuje trud, s katerim si prizadeva Italija, da bi nas odrinila od morja. Vzela nam ni samo Trsta, naše morske obale od Soče do Rečice, odreda nam tudi Reko, samo da bi ne mogli izkoristiti svojega vladajočega položaja na morju napram zaledju. Italija se je zajedla v našo dalmatinsko obal samo, da bi lažje ovirala razvoj našega mornarstva.

To prizadevanje Italije najjasnejše govori o pomenu morja za našo državo in naše gospodarstvo.

To prizadevanje Italije nas pa tudi sili, da vzbujamo v narodu zanimanje za morje in mornarstvo.

Začnimo takoj s tem delovanjem!

Pobiranje trošarine na žganje.

Trošarina na sadno žganje (raki-jo) se ne pobira v celi državi enako.

V Srbiji se pobira trošarina le na ono žganje, ki se uvozi iz inozemstva, v ostalih delih države (na bivšem avstroogorskem teritoriju in v Črni gori) pa se pobira trošarina ne le pri uvozu iz inozemstva, temveč tudi pri izdelovanju v tuzemstvu in pri uvozu iz Srbije.

Na ozemlju bivše kraljevine Srbije se torej ne pobira na žganje, ki

se skuha doma nobena trošarina, pa naj bo to žganje iz snovi lastnega pridelka ali iz kupljenih snovi in ne glede na to, ali ga kuha tvornica ali kmetovalec, in ne glede na to, ali je namenjen za domačo porabo ali za prodajo.

Okolnost, da se v Srbiji ne pobira nikaka trošarina na doma izdelano rakijo, je povzročila že mnogo hude krvi in upravičene kritike. Na številne pritožbe prečanskih poslancev se je vlada že večkrat odločila, da se uvede pobiranje trošarine na domačo rakijo tudi v Srbiji, vendar je ta namera še vedno zadela na nepremagljiv odpor srbijanskih poslancev in je zato propadla. Zadnjič je bil stavljen tak predlog v zakon o dvanajstih mesecih za meseca maj in junij 1922, pa je bil pri posvetovanju izločen. Kdaj se bomo tudi na tem polju ujediniili, je torej še precej negotovo.

V naslednjem se hočemo zato pečati le s predpisi, ki veljajo za Slovenijo in druge prečanske pokrajine.

* * *

Če se žganje uvaža iz inozemstva, pobirajo trošarino carinarnice obenem s carino, če se pa uvaža iz Srbije ali če se izdeluje v državi sami (razen v Srbiji), pobirajo trošarino posredno ali neposredno davčni uradi.

Trošarine oproščena je izvestna količina žganja, ki ga izdelajo posamezniki iz lastnih proizvodov za domačo potrebo. (Glej št. tega lista.)

Trošarina na žganje znaša 20 dinarjev za vsako hektolitrsko stopnjo alkohola.

Število hektolitrskih stopenj alkohola, ki naj se obdavčijo, se določa na dva načina:

1. z ugotovitvijo dejanske količine alkohola in
2. s pavšalacijo.

Pri uvozu žganja iz inozemstva in iz Srbije se pobira trošarina vedno le po ugotovitvi dejanske količine alkohola, pri izdelovanju žganja v tuzemstvu pa je nasprotno običajna le pavšalacija. V Sloveniji n. pr. se pobira trošarina na žganje (na špirit) po ugotovitvi dejanske količine alkohola le v eni sami žganjarni (v Murski Soboti), povsod drugod se pobira po pavšalaciji.

Dejansko količino alkohola (število hektolitrskih stopenj) ugotovimo na ta način, da pomnožimo število hektolitrov tekočine z njeno pravo jakostjo (alkoholnostjo). Liter čistega alkohola imenujemo hektolitrsko stopnjo alkohola.

Količina tekočine se ugotavlja pri uvozu ali s tehtanjem ali po meroizkusnem znaku, pri izdelovanju v državi sami pa izključno le s kontrolnomerskim aparatom ali z zbiralnikom.

Pavšalirati se more trošarina le, če se kuha žganje na navadnih žgalnih pripravah, katerih kotli posamezno ne držijo več nego po 550 litrov, in se podeluje: koščičasto ali pečasto sadje, vino, grozdje, vinski ali sadni mošt, vinske droži, vinske tropine, jagode, koreninice, buče in medica.

Pivo se ne more podelavati v pavšaliranih žganjarnah, četudi je pokvarjeno. Pivo bi se moglo pokuhati v žganje v Sloveniji edinole v žganjarni v Murski Soboti.

Po pavšalaciji se pa ne more kuhati žganje tudi:

1. na žgalnih pripravah, katerih dno ali strani (vboj) niso gladke, temveč rebraste ali valovite (kakor roloji na trgovinah);
2. na žgalnih pripravah, ki se segrevajo s paro;
3. na žgalnih pripravah, ki so urejene za neprestano kuhanje (kolonski ali stebrasti aparati);
4. če držijo vsi kotli v žganjarni več nego 1111 litrov, pa se kuhajo ne samo snovi lastnega proizvoda, temveč tudi kupljene snovi, in
5. če se izdelujejo pri kuhanju žganja iz vinskih odpadkov ali vinskih tropin tudi vinskokisle snovi.

V vseh takih žganjarnah se mora pobirati trošarina po dejanskem proizvodu. Take žgalne priprave morajo biti torej opremljene ali s kontrolnomerskimi aparati ali pa z zbiralniki. Kdaj naj se ugotavlja izdelana koli-

čina žganja po naredbah kontrolnomerskega aparata in kdaj z zbiralnikom, določa v vsakem posameznem primeru generalna direkcija posrednih davkov. Kontrolno morske aparate in zbiralnike (za vsako žgalno pripravo posebe), mora nabaviti podjetnik žganjarne na lastne stroške. Le če znaša mesečna proizvodnja povprečno največ 5 hl alkohola na vsak dan, ko se je kuhalo žganje, nabavi kontrolno morski aparat ali zbiralnik finančna uprava sama.

IZVOZ IN UVOZ.

Uvoz cementa v Bolgarsko prost carine. Bolgarsko finančno ministrstvo je oprostilo carine uvoz cementa. S tem se nadeja povzdigniti gradbeno delavnost.

Narodno gospodarske zadeve. Trgovina.

Konkurz novosadske žitne trvdke. Žitna trvdka Braća Schreiber v Novem Sadu se nahaja v konkurzu. Aktivne znašajo 7, a pasive 8 milijonov kron.

Orientalni vzorčni sejm v Bratislavi. Med 9. in 16. julijem se vrši v Bratislavi drugi orientalski vzorčni sejm. Češko železniško ministrstvo je dovolilo za otovanje obiskovalcev tega sejma na vseh linijah čehoslovaških državnih železnic približno 33odstotno znižanje. Legitimacije, na odlagi katerih se sme zahtevati znižano vožnjo, izdaja uprava drugega orientalskega vzorčnega sejma v Bratislavi.

Nemško-italijanska trgovinska pogodba se bo po poročilu iz Rima v kratkem podpisala.

Francoska zunanja trgovina. Tekom prvih 3 mesecev v letu 1922 je znašal izvoz iz Francije 3.492.053.000 frankov, ali v primeru z isto periodo v letu 1921 se je izvoz zmanjšal za 396.317.000 frankov ali povečal za 2.500.318.000 napram letu 1913. Uvoz je znašal v istem času 3.334.678.000 frankov, odn. 748.112.000 frankov manj nego v letu 1921, ali 1.930.902.000 frankov več nego v letu 1913.

Industrija.

Prenos in uveljavljanje pravic industrijske lastnine, podeljenih v bivši Avstriji in Ogrski. Dne 28. marca t. l. je stopil v veljavo zakon o Zaštitu Industrijske svojine od 17. februarja 1922, ki vsebuje v svojem § 162 sledeče določbe: »Vsaki, koji je ma na kom delu naše države uživao koje pravo industrijske svojine onoga dana, kada je stupila u važnost Uredba o Zaštitu Industrijske svojine od 15. novembra 1920. god. (t. j. 27. nov. 1920) a želi, da mu se to pravo zaštititi i dalje za ostalo vreme po propisima ovog Zakona na teritoriji, na kojoj je do toga dana važilo, mora isto pravo prijaviti kod Uprave za Zaštitu Industrijske Svojine najdalje do 31. jula 1922. godine. Ako se ta prijava do označenog roka ne učini, to će pravo prestati da važi. Na izrično traženje molioća Uprava mu može odobriti rasprostriranje važnosti njegovog prava na celoj teritoriji Kraljevine za ostalo vreme trajanja.« Iz teh določil sledi, da izgube patenti, vzorci, modeli in znamke, ki so bili podeljeni oziroma registrirani v bivši Avstriji in Ogrski pred 28. oktobrom 1918, svojo veljavnost v naši Kraljevini z 31. julijem 1922, ako jih njihovi lastniki (sami ali po zastopniku, to je po patentnem odvjetniku ali patentnem inženjerju) do tega dne ne prijavijo Upravi za Zaštitu Industrijske Svojine v Beogradu s prošnjo, da jim ta Uprava prizna veljavnost še za ostalo dobo njihovega trajanja (pri patentih 15 let od začetka trajanja dotičnega avstrijskega oziroma ogrskega patenta, pri vzorcih in modelih 10 let od začetka trajanja avstrijskega oziroma ogrskega vzorca ali modela; pri znamkah je trajanje neomejeno). Brez prijave pri Upravi za Zaštitu Industrijske Svojine velja v Avstriji ali Ogrski zadobljena pravica industrijske lastnine samo na bivšem avstrijskem oziroma ogrskem ozemlju, in tudi tam prestane z dnem 31. julija 1922. Na lastnikovo prošnjo pa more Uprava za Zaštitu Industrijske Svojine uveljaviti to pravico na celem ozemlju naše Kraljevine. Prijave in prošnje je treba vposlati Upravi za Zaštitu Industrijske Svojine tako, da

jih prejme ta Uprava najkasneje dne 31. julija t. l., drugače je rok zamujen. Uprava za Zaštitu Industrijske svojine doslej še ni definitivno odločila, ali velja navedena določba Zakona o Zaštitu Industrijske Svojine samo za definitivno podeljene pravice industrijske lastnine (podeljene patente, registrirane vzorce, modele in znamke) ali tudi pravice, ki so bile ob času prevrata šele prijavljene, a še ne definitivno podeljene.

Kovinarski trust na Češkem. Češko-slovaška kovinarska podjetja so ustanovila trust, v katerem je zastopanih 15 kovinarskih akcijskih družb.

Argentinska čokoladna industrija. V Argentini je okrog 15 čokolodnih tovarn, od katerih je večina v okolici Buenos Aires. Število tovarn, ki predelujejo proizvode čokoladnih tovarn v bonbone itd. je še mnogo večje. Oficijelne statistike še niso izdelane, vendar se pa ceni celokupna produkcija na približno 2.500.000 funtov mesečno. — Večina te produkcije se porabi doma. Le male množine se izvozijo v Uruguay in Paraguay. Večina teh tovarn dela z modernimi evropskimi in ameriškimi stroji. Kakao se uvaža iz Brazilije, Venezuele in zapadne Indije.

Denarstvo.

Pooblašene banke za osiguranje valute. Generalni inspektorat ministva financ obvešča trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani, da smejo po členu 6 pogodbe, ki je bila sklenjena med Narodno banko in bankami, ki so pooblašene za arbitražo, one banke, ki se bavijo stalno z izvozom, same pri sebi zasigurati valuto za izvoz. Ta pravica pripade sledečim bankam: Izvozna banka, Beograd; Francusko-Trgovinska banka, Beograd; Englesko-Trgovinska banka, Beograd; Podunav. Trgov. Akc. društvo, Beograd; Zemaljska banka, Beograd; Prva Hrvatska Štedionica, Zagreb; Hrv. Slavenska Zemalj. Hipotek. banka, Zagreb; Srpska banka, Zagreb; Hrvatska eskomptna banka, Zagreb; Jugoslovenska banka, Zagreb; Jadranska banka, Ljubljana; Jugoslovenska Union Banka (s Slavonsko banko v Zagrebu), Ljubljana; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana.

Nov banka namesto »Banca Italiana di Seonto«. — Namesto »Italijanske eskomptne banke« se je osnovala »Banca Nazionale di Credito« z delniško glavnico 250 milijonov lir. Kakor poročajo, se bo glavnica še letos povišala na 400 milijonov lir.

Izdaja novih nemških bankovcev po 10.000 mark. Nemčija izda, kakor poročajo iz Berlina, v najkrajšem času nove bankovce po 10.000 mark.

Znižanje diskonta v Španiji. Španska državna banka je znižala dne 19. maja diskontno postavko od 6 na 5 in pol odstotka.

Carina.

Carine prosti uvoz stekla za izdelavo ogledal. Generalna direkcija carin obvešča trgovsko in obrtniško zbornico, da je carinski svet v svoji seji z dne 8. maja 1922 odobril carine prosti uvoz stekla za izdelavo ogledal v debelini 4 do 8 mm, ker je tako steklo smatrati v zmislu naredbe 61.602 z dne 23. septembra 1920 za polufabrikat.

Visoka nemška carina na uvoz suhih češpelj. Nemčija je s 1. majem znatno povišala carino na uvoz češpelj, in sicer na češplje v vrečah na okoli 240 mark za 100 kg, a na češplje v zabojih na okoli 300 mark za 100 kg. S tem bodo precej prizadeti naši izvozniki češpelj, ker je doslej Nemčija uvažala mnogo naših suhih češpelj.

Ukinjenje uvoznega monopola v Švici. Švicarska vlada je ukinila z dnem 17. marca 1922 uvozni monopol na surov in rafiniran sladkor in modro galico.

Kmetijstvo.

III. poročilo Hmeljarskega društva za Slovenijo o stanju hmeljskih nasadov. Zatec, ČSR, dne 18. maja 1922. Tu pri nas imamo že tri dni ugodno vreme in tople noči. Za razvoj hmeljske rastline je bil ta preobrat vremena nujno potreben. V rano obrezanih nasadih se poganjki že privezujejo, v pozno obrezanih pa še isti niso vzklili. Precejšnji del našega okoliša je po bolhaču tako zelo napaden, kakor že desetletja ne. To nadlogo sta povzročila neugodno vreme in mrzle noči. O ško-

di, povzročeni po bolhaču se danes še ne more razpravljati, vendar se že lahko reče, da je stanje jako različno. Proti normalnim letom je rastlina v razvoju za 3—4 tedne nazaj. Lansko leto je bil hmelj sredi maja že 2—3 m visok. Sedaj se množina letošnje letine ne da kaj ugodno razsojevati. Stanovitno toplo vreme zamore še kaj popraviti in zamujeno nadomestiti. Letos so se v obilnem številu prikazali hmeljski kebi in ogrci, kateri škodljivci ogrožajo hmeljsko koreniko. Pri pomnoženem povpraševanju je razpoloženje na hmeljskem trgu mirno; cene za prama blago so stanovitne, za sekunda pa oslabele. Za dobro blago srednje kakovosti se plačuje po 2500—3000 Kč. za 50 kg.

Obrt.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.

Otvoritev pokrajinske obrtne razstave se vrši tik pred zaključkom ljubljanskega velesejma. Računati je s tem, da bodo vsi posetniki tega velesejma bodisi iz inozemstva in iz vseh delov naše države, obiskali tudi mariborsko pokrajinsko razstavo. Obrtniki iz Hrvatske in Srbije, kjer obrt še ni tako razvita, kakor pri nas v Sloveniji, si bodo razstavo korporativno ogledali. Le s tem je zajamčen uspeh razstave. Pri tej priliki moramo pokazati, kaj zamore naša domača obrt. Dokazati moramo, da nismo več odvisni od Avstrije, niti od ostalega inozemstva. Beograjski in drugi trgovci in odjemalci pa se bodo ob tej priliki uverili, da si to blago, ki ga naročajo iz inozemstva in za katerega plačujejo visoko carino, lahko dobe doma — pri nas. S tem pa bomo vzbudili tudi več razumevanja za obrtni stan in za razvoj obrti, ki igra v vsakem narodnem gospodarstvu tako važno vlogo. Zato se pa mora vsak obrtnik, ki se tega zaveda in ki mu je ležeče na tem, da se naša obrt razvije in obrtni stan dvigne na ono mesto, ki mu pristaja, zanesljivo udeležiti te razstave. Uspeh pa je odvisen predvsem od skupnega dela vseh panog obrti. Le samo, če bodo vse panoge, vse obrti zastopane v častnem številu — in o tem ni dvoma — si bomo priborili upoštevanje. Zato: vsi obrtniki na plan!

Prijavnice za »Pokrajinsko obrtno razstavo« so se razposlale vsem obrtnikom, industrijalcem itd. ter se morajo najkasneje do 1. junija izpolnjene vrniti odboru. Vsi oni, ki bi slučajno še ne sprejeli prijavnice, se naprošajo, da nemudoma javijo svoj naslov odboru »Pokrajinske obrtne razstave« v Mariboru, Aleksandrova cesta 22.

Vse obrtnike ponovno opozarjamo, da je razstaveni odbor znižal najemnino za prostore od 50 na 25 dinarjev za kvadratni meter, da s tem omogoči vsakemu obrtniku udeležbo pri razstavi. Pozivamo vse obrtnike, da se odzovejo povabilu odbora in se razstave, ki je za razvoj in procvit obrti neizmerne važnosti, zanesljivo udeležijo.

Promet.

Prometne omejitve. Sprejemanje in odpošiljanje komadne robe za postajo Parkan-Nana je dovoljeno; ukinjeno je pa za to postajo sprejemanje in odpošiljanje robe v vozovnih nakladah.

Ljubljana-Prekmurje. V železniškem ministrstvu se je sklenilo uvesti nov brzovlak, ki bo vezal Ljubljano z Medžimurjem in Prekmurjem.

Direktni železniški vozni listki za Avstrijo. Med avstrijskimi in jugoslovanskimi železniškimi zastopniki se je sklenil sporazum o uvedbi direktnih železniških voznih listov za promet med Avstrijo in Jugoslavijo.

Železniška proga Reka-Zagreb-Pešta bo internacionalizirana. Belgrajsko »Vreme« javlja, da bo železniška zveza Reke s Pešto preko Zagreba internacionalizirana.

Naznanila trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Informativni biro na carinarnicah. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani se je radi stalnih pritožb, da stranke ne dobijo na carinarnicah v Ljubljani in v Mariboru nikakih, oziroma nezadostne informacije in pojasnila o raz-

nih nejasnih carinskih naredbah, obrnila na generalno direkcijo carine v Beogradu s prošnjo, da naj bi se pri glavnih carinarnicah I. reda v Ljubljani in v Mariboru odredil po en izvežban carinski uradnik, da bi brezplačno dajal uradno strankam carinske informacije, kakor je bilo to v srbskem carinskem zakonu predvideno za carinarnico v Beogradu. Zbornica je sedaj prejela od generalne direkcije carin v Beogradu obvestilo, da so se ukrenili vsi potrebni koraki, da se tudi pri carinarnici v Ljubljani v najkrajšem času ustanovi carinski biro, ki bo po členu 51 carinskega zakona dajal na pismena vprašanja pojasnila o kakovosti blaga.

Dobava, prodaja.

Prodaja starega kovanega železa. V času od 29. do zaključno 31. maja t. l. prodale se bodo v Ljubljani na ponovni javni ustmeni licitaciji sledeče količine starega železa in sicer: Dne 29. maja ob 9. uri dopoldne v artilerijski radionici (arzenalu) za kurilnico državnega kolodvora: približno 10.000 kg železnih odpadkov, obrobov avtomobilskih koles in železne pločevine od avtomobilov itd. — Dne 29. maja ob 3. uri popoldne v intendantskem slagališču (na Kodeljevem) približno 2.400 kg kovanega železa in 3.000 kg železne pločevine. — Dne 30. in 31. maja vsak dan, počenši ob 9. uri dopoldne v ubojnem slagališču na ljubljanskem polju: približno 100.000 kg železnih delov in odpadkov topovskega materiala starih železnih munijskih vozov, starih okovov in šin itd. Ustmene ponudbe sprejmejo se imenovane dni ob označenih časih na licu mesta licitacije. Eventuelne pismene ponudbe, kolekovane z 2 Din vpošljejo naj se najdalje do 28. maja t. l. Dravski divizijski oblasti (artilerijsko odelenje). Ponudbe se sprejemajo na vsako količino in kakovost starega železa. Z interesentom, ki ponudi najboljšo ceno, zaključijo se pismena direktna pogodba. Večje količine materiala prodajajo se franko naložene na vagon, katerega mora kupec dostaviti v skladišče. Pri nakupu večje količine materiala položiti mora kupec 5% kavcijo od ponujene cene v gotovini ali v 7% državnem posojilu. Za manjše količine materiala, katere se lahko takoj pri licitaciji prevzamejo in z vozom kupca odpravijo, izplačati se mora ponujena cena na licu mesta. Pogoji za prodajo starega železa leže vpogled pri upravniki skladišč, kjer se vrši licitacija. Tam je možno videti tudi kakovost železnega materiala. — Interesenti se vabijo, da se udeležijo licitacije. — Komanda Dravske Divizijske oblasti, A br. 1473.

Razno.

Ponovno povišanje železniške tarife v Poljski. Iz Varšave se poroča, da je železniško ministrstvo izdalo načrt o povišanju osebne in blagovne železniške tarife.

Znižana vožnja za ljubljanski veliki semenj. Minister sobračaja je dovolil polovične tarife za vožnje in tovarnine na velesejem, ki se vrši od 2. do 11. septembra v Ljubljani, in to 50 odst.

Stavka tobačnih delavcev v Vranji. »Novosti« javljajo iz Vranje, da je tam izbruhnila stavka tobačnih delavcev. Vodje stavke so bili obsojeni po členu 12 zakona o zaščiti države.

Ratifikacija nemško-ruske pogodbe. Kakor poroča »Russ Press«, je osrednji izvrševalni odbor v Moskvi ratificiral nemško-rusko pogodbo, ki se je sklenila v Rapallu povodom mednarodne gospodarske konference v Genovi.

Zvišanje cen kruha v Avstriji. Kakor poroča dunajska »Presse«, stane od pondeljka navadni hleb kruha 850 Ka. Takozvani Ekstra-Brot stane 750 K per kg. Medtem ko stane beli kruh 32 dkg 360 K.

Italija ima pravico eksploatacije petrolejskih vrelcev. Lloyd George je dne 16. t. m. obvestil italijanskega ministra Schanzerja, da prizna Italiji pravico, da sme sodelovati pri sklepanju dogovorov za eksploatacijo petrolejskih vrelcev v Rusiji pod pogoji, ki so določeni v francosko-angleškem sporazumu v San Remo.

Koks iz Nemčije. Vsled izvanrednega pomanjkanja tega produkta, je nemška vlada prepovedala za gotov čas izvoz koksa iz Nemčije.

Brezposelnost v Angliji. Število brezposelnih, vknjiženo pri angleški posredovnici za delo, znaša tačas 1.553.590 oseb.

Tržna poročila.

Tržne cene. Usnje. Dunaj: Boxcalf črno I. domače avstr. K 2100 do K 2300, II. K 1900 do K 2000, inozemsko blago 3000 do 3200, barvani Boxcalf I. vrste I. vrste K 3200 do 3400, II. vrste kron kron 4800 do K 5000, II. vrste K 4600 do K 4800.

Kože: telečje K 17.500, goveje kron 1400, konjske K 15.000, ovčje K 3500, kozje K 5000.

Svinjski sejem v Mariboru. Na svinjski sejem v Mariboru dne 19. t. m. se je pripeljalo 202 svinj. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov komad 350—400 K, prašiči 7—9 tednov 600—700 K, 3—4 mesece komad 1300 do 1400 K, 4—6 mesecev 1500—1600 K, 8—10 mesecev 2000—3500 K, pol pitane 1 kg žive teže 60—62 K, 1 leto plemenske komad 2500—300 K.

Borza.

Zagreb, devize: Berlin 23.75—24.50, Bukarešta 49—50.50, Milan 361—369, London 315, ček 312—315, Newyork 69.50—70.50, Pariz 630—642.50, Praga 133.50—135.50, Švica 1325—1345, Dunaj 0.707—0.72, Budimpešta 8.75—8.90; valute: dolar 69—69.75, avstrijske krone 0.70—0.725, 20 K v zlatu 220, napoleoni 210, marke 25—26, lire 358—360.

Jadranska banka 525.

Ljub. kredit. banka 230—235.

Ljub. strojne tovarne 205.

Trbovelj. prem. družba 250—265.

Beograjska borza je bila včeraj zaradi praznika sv. Cirila in Metoda zaprta.

Curih: Berlin 1.77, Newyork 524.25, London 23.34, Pariz 47.32, Milan 26.92, Praga 9.95, Budimpešta 0.81, Zagreb 1.87, Sofija 3.95, Varšava 0.13, Dunaj 0.05 in en četrt, avstrijske krone 0.05 %.

Slovenska banka d. d. v Ljubljani je imela v soboto, dne 20. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v I. nadstropju lastne palče Filipov dvorec, Stritarjeva ulica 9, svoj I. redni občni zbor delničarjev. Na zboru so bile zastopane z zelo malo izjemo skoro vse delnice družbe. Zanimanje navzočih delničarjev za potek običnega zbora je bilo veliko, ker so se polnoštevilno še pred otvoritvijo sešli v bančnih prostorih. Občni zbor je otvoril predsednik upravnega sveta g. Rado Legvart, ki je v kratkem nagovoru predvsem pozdravil navzočega vladnega komisarja sekcijskega svetnika dr. Fr. Rateja, upravní svet in vse navzoče delničarje. Iz podanega poročila posnamemo: »Koncem leta 1920 smo v krogu, kakor poroča predsednik Legvart, ožjih prijateljev in znancev zamislili organizirati povsem moderno trgovsko banko, katere smoter bi bil podpirati razvoj trgovine in industrije, posebno v Sloveniji. Težka je bila pot takrat v ne-konsolidirani Jugoslaviji, ker se je nezaupanje v našo mlado državo zrcalilo v vseh gospodarskih in finančnih vprašanjih. Kljub velikim nasprotstvom smo premagali te težkoče s podporo Anglo-banke in Praške kreditne banke ter drugih znanih slovenskih osebnosti, veleindustrijalcev in veletrgovcev. Ustanovili smo Slovensko banko z delniško glavnico 30 milijonov kron. Naš zavod se je lepo razvil. Vloge so se dvignile na ugledno višino čez 85 milijonov K, razen z osnovno glavnico pa razpolagamo z močnimi zakladi. Tekom minulega leta se je Slovenska banka udeležila v večji in manjši meri pri raznih industrijskih in trgovskih podjetjih, pri tem zasnovala sama več upeljanj in širši javnosti znanih domačih podjetij. Z ustanovitvijo podružnic v Novem sadu, Dolnji Lendavi, Ljutomeru in Vrhniki pa je pokazala svojo žilavo moč za razvoj na širši bazi. Ker dosejni prostori na Krekovem trgu niso več zadoščali razvoju banke, je kupila taista palačo v Stritarjevi ulici v Ljubljani, kjer je opremila povsem moderne lokalitete za obrat in poslovanje banke. Splošni promet je znašal v preteklem letu nad 5 milijard kron. — Od čistega dobička za l. 1921 v znesku K 5.533.098.95 se je odkazala 5% dotacija v rezervni fond, 8% dividenda t. j. 32 K na delnico, razen tega pa dotiralo primerno redni rezervni zaklad, rezervne zaklade za dubioze, za kurzne in menične izgube, za dobrodelne namene pa se je votalo kron 100.000, kateri znesek bode banka te dni našim podporo potrebnim javnim slovenskim institucijam izplačala.« Poročilo upravnega sveta je bilo enoglasno brez debate sprejeto. Na poročilo nadzorstvenega sveta se je podal ravnateljstvu in upravnemu svetu za upravno leto 1921 absolutorij. Z zadoščenjem so navzoči delničarji konstatirali lep razvoj mladega zavoda, izrekli vodstvu taistega zaupanje in stavili najlepšo nado v bodočnost Slovenske banke.

Pridatke za Nat. Reg. blagajne

kontrolne trakove, šekovne zvitke, barvo itd. dobavi ANTON RAVHEKAR, Ljubljana, Pred Lkofijo 20. Glavna zal. pridakov NRK.

Galalit

Koščeni

Biserni

GUMBI

Prvovrstni

Brez konkurence

Tovarna za gumbe, Slov. Bistrica

Limone

ravnokar prispele, **prebrane,**
250 kom. za zaboj K 520—
franko skladišče razpošilja, dokler
traja zaloga **Vinko Hmelak**
i drug, Maribor.

**Elektrotehnično
podjetje**

Leop. TRATNIK

Ljubljana, Sv. Petra cesta 25 — Maribor, Koroška cesta 3.

Naprava kompletnih elektrarn za vsako napetost. — Zaloga raznih strojev, svetil, žarnic in inštalacijskega materiala — Popravila elektromotorjev.

Naslov za brzojavke: Motor Ljubljana. — Naslov za brzojavke: Motor Maribor.

Načrte in proračune na zahtevo.

Ustanovljeno leto 1896

Mednarodni transporti

Antonio Biancheri & Comp., Postojna

Centrala: Ponteba.

Podružnica: Postojna (Poštni predal 17). Villach (Poštni predal 51)

Agentura: Prestranek, Trbiž, Arnoldstein.

Oprema vsake vrste blaga.

Specijalna odprema živil, žive in zaklane
živine v kateri koli kraj.

Vsa naročila za Jugoslavijo sprejema medn.
trg. sped. in sklad. d. d. »Orient«, podružnica
Ljubljana, Sodna ulica števil. 3.

Ustanovljeno leta 1896

Na drobno!

Na debelo!

Vse vrste usnja: boks, ševro, črni
in barvani, prodaja trgovina usnja

J. MARCHIOTTI, LJUBLJANA

Sv. Petra cesta števil. 30.

Naznanilo.

S tem obveščam cenj. odjemalce, da sem prevzel
za sodne okraje (tobačne rajone) Mokronog, Trebnje, Žu-
žemberk **monopolno veleprodajo soli.**

Sol je že v mojem skladišču v Trebnjem. Obenem
z naročilom je nakazati tudi denar, ker se naročila brez
denarja ne izvršijo.

P. n. trgovcem priporočam skupna naročila v vagon-
skih množinah, da si prihranijo dovoz in tovarnino.

VINKO ŠERAK

trgovina z mešanim blagom in dež. pridelki. Monopolna veleprodaja soli,
Trebnje.

Prostovoljna sodna dražba nepremičnin.

Pri okrajnem sodišču v Ptujju so po prošnji lastnice, na
prodaj po javni dražbi nepremičnine vl. štev. 26 d. o. Zg. Pristava,
sestoječe iz parc. štev. 21, stavbišče, v izmeri po 1 a 58 m² in
stev. 22, stavbišče hiš. štev. 18, 4 a 86 m²; parc. 461 vrt, 8 a
63 m² in parc. 465/1, 36 a 79 m², 465/2, 16 a 46 m² obe travnika.

Skupaj 68 a 32 m². Posestvo leži v Zg. Pristavi, na Dra-
vinji, oddaljeno približno 10 kilometrov jugozahodno Ptujja, na-
sproti starim fužinam, ob zelo dobri vozni cesti, rabljivi tudi za
avtomobile.

Domovanje pod štev. 18, je v dobrem stavbenem stanju,
zidano z opeko krito v katerem se že mnogo let izvršuje dobro-
dočnogostilničarsko obrt. Poleg se nahaja zidani, z opeko kriti
hlev za prenočenje živine. Tovarniško poslopje na Dravinji z
vedno močno vodno silo, približno 30 konjskih sil, je 20 m
dolgo, 10 m široko, v najboljšem stavbenem stanju, zidano in
tudi z opeko krito, ter pripravno za vsak industrijski obrat.

Dražba se bo vršila v soboto dne 10. junija ob 1/2 11 uri
v Ptujju v pisarni kr. notarja Franceta Strafella na Minoristkem
trgu štev. 4.

Izklicna cena: 60.000 Din. beri: šestdesettisoč dinarjev.

Ponudbe pod izklicno ceno se ne sprejmejo.

Dražbene pogoje je mogoče vpogledati v pisarni notarja
Franceta Strafella, med uradnimi urami.

Kr. okr. sodišče v Ptujju, odd. VII.

Dne 24. maja 1922.

Prodajalce in proizvajalce zlatih in srebrnih stvari

kateri morajo imeti naredbo, s katero se
začasno ureja postopek za izvrševanje za-
kona o kontroli čistine zlata in srebra
v kraljevini Srbiji, Hrvaški in Sloveniji z
dne 27. februarja 1922, III. br. 1253-922, v
smislu člena 18 te navedbe v svojih delav-
nicah in prodajalnicah razgrnjeno, da lahko
vsakdo upogleda žige (punce), opozarja za-
druga urarjev, zlatarjev, optikov, graverjev
in pasarjev v Ljubljani, da je založila to
naredbo, katero razpošilja naročnikom proti
upošiljatelvi 3 Din za izvod. Poština posebej.

Jadranska banka — Beograd

Delniška glavnica: Din 30.000.000—. Rezerve: Din 15.000.000—.

Podružnice:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Kotor, Kranj,
Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

Naslov za brzojave: **Jadranska.**

Afilirani zavod:

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street

New York City.

Kupi se rabljana

pisalna miza

amerikanskega sistema. — Ponudbe z
navedbo cen na **A. Jelenč, Tržič.**

AVTO

bencin, pnevmatika, olje, mast, vsa povravlila
in vožnja. Le prvovrstno blago in delo po
solidnih cenah nudi **Jugo-Avto**, d. z. o. z.
v Ljubljani.

KORANIT

zajamčeno pravo asbestni

škrilj za kritje streh.

Zaloga

pri krovcu **Fr. Fujan-u**, Ljubljana-
Ilovica 48.

Pozor trgovci!
Lusten izdelek!
 Pristine otepače
 (kloferje)
 iz španskega
 trsja
 izdeluje
Anton Merhar
 pletarski mojster
 Ljubljana, Sv. Petra cesta 22.
 Zahtevajte cenik
 in vzorca!

Esence za žganje in likerje:

Cognak, Hrušov (Kaiserbiernen),
 Rum - koncent., Rum - kompos.,
 Vanile, Kumnov.

Sadne arome za brezalk. pijače:

Mallnova, jagodova, jabolčna, ci-
 tronova, oranžna, vanilova - aroma.

Esenci za kandite in sladčice.

Sadni eteri v treh različnih kon-
 centracijah z primesjo umetnih
 eterov.

Sadni sokli:

Malinovec 1a. z raf. sladkorjem,
 Citronov sirup z » » »
 Oranžni » » » »

Po najnižjih dnevnih cenah priporoča:

Tovarna sadnih sokov, esenc itd.

Srečko Potnik, Ljubljana,

Metelkova ul. 13, vis-a-vis Belg. voj.

Slovenska trgovska delniška družba v Ljubljani.

Poziv k subskribciji novih delnic.

Redni občni zbor Slovenske trgovske delniške družbe v
 Ljubljani je sklenil dne 18. marca t. l. zvišati delniško glavnico

od K 5,000.000 — na K 8,000.000 —

z izdajo

7500 novih delnic à K 400 — nom.

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na podlagi dveh
 starih delnic eno novo à K 440 — prištevisi 5% obresti od nomi-
 nale K 400 — od 1. januarja 1922 do dneva vplačila.

2. Novi delničarji dobe delnice po kurzu K 480 —, prištevisi
 5% obresti od nominalne K 400 — od 1. januarja 1922 do dneva
 vplačila.

3. Delnice druge emisije participirajo na čistem dobičku za
 leto 1922.

4. Nove delnice se bodo izročile proti vrnitvi začasnega po-
 trdila podpisovateljem takoj po končani subskribciji.

5. Reparticijo delnic za nove delničarje si pridržuje upravni svet.

6. Podpisovanje delnic nove emisije se vrši od 10. do 31. maja
 1922, in sicer pri:

a) Slovenski trgovski delniški družbi, Ljubljana, Resljeva
 cesta št. 22, in njeni podružnici, skladišče Rakek; b) Slovenski
 eskomptni banki, Ljubljana in pri vseh njenih podružnicah, in sicer:
 Novo mesto, Rakek, Slovenji gradec in njeni menjalnici v Ljubljani,
 Kolodvorska ulica.; c) Trgovski banki d. d., Ljubljana. Beethonova
 ulica št. 10, in njeni podružnici v Mariboru.

7. Delnice se bodo izdajale v komadih à 1, 5 in 25 delnic.

Naša družba posluje specijelno v kolonijalni in špecerijski stroki samo
 na debelo. Ima svoje poslovne prostore in skladišča v lastni hiši, Resljeva
 cesta št. 22 blizu glavnega kolodvora. Vzdržuje tudi veliko skladišče na
 Rakeku in sicer s špecerijskim, kolonijalnim blagom ter deželnimi pridelki.

Delokrog družbe postaja čimdalje večji, poslovanje se je že dosedaj
 razvijalo povsem povoljno, a v bodoče se utegne razviti tako, da sedanja
 sicer visoka delniška glavica nikakor ne bo zadoščala.

Zato je potrebno, da se udeleži sleherni stari delničar pa tudi sploh
 vsak trgovec na deželi podpisovanja novih delnic, da bo v bodoče naša
 zaloga tako bogata in tako raznovrstna, kakor si želijo to naši trgovci delničarji
 V LJUBLJANI, dne 4. maja 1922.

Upravni svet Slovenske trgovske delniške družbe v Ljubljani

The „Oliver“

najboljši in najcenejši

pisalni stroj

Zastopstvo in zaloga

Ivan Gajšek

papirna trgovina

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 2.

Kupim 200—300 m

tračnic 5 do 7 cm

in nekaj vagončkov za prevažanje
 premoga.

Martin Plut, Črnomelj, Sloven.

Erjavec & Turk

PRI „ZLATI LOPATI“

trgovina z železnino

in cementom

Ljubljana, Valvazorjev trg 7

preje Hammerschmidt (Mühlseisen)
 nasproti Križanske cerkve.

Uvoz in prodaja raznovrstnega ino-
 zemskega manufakturnega blaga.

A. & E. SKABERNE
 LJUBLJANA

Posebni oddelek za pletenine, trikotažo
 in perilo.

Underwood

najboljši ameriški pisalni
 stroj sedamjosti

Opalograph

razmnoževalni aparat,
 razmnožuje strojno in
 ročno pisavo potom ne-
 izrabljive stekl. plošče.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo

The Rex Co. Ljubljana, Gradišče 10.

Moderno urejena popravilnica vseh pisalnih strojev.

Delniška glavica:
K 20,000.000—

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezervni zakladi:
K 6,500.000—

Podružnice:

Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec.

LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 1.

izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulančneje.

Telefoni št. 146, 458.

Brzjavke: Eskomptna

Brzjavlj: Hedžet

Telef. št. 75.

Manufakturna trgovina na veliko
Hedžet & Koritnik — Ljubljana
 Frančiškanska ulica 4